

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ МІСТА ОДЕСА ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

У статті розглядаються питання сутності та визначення понять інвестиційного клімату й інвестиційної привабливості територіальних систем. Проведено аналіз динаміки обсягу прямих іноземних та внутрішніх інвестицій в економіку міста. Досліджені результати рейтингової оцінки інвестиційного клімату міста Одеси у порівнянні з іншими містами України. Визначені фактори, що впливають на інвестиційний клімат міста. Виявлено основні перешкоди щодо інвестування коштів як в економіку Одеси, так і України в цілому. Пропонуються певні шляхи поліпшення інвестиційної привабливості м. Одеса, які спрямовані на покращення економічної, екологічної та соціальної ситуації в місті.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інвестиційний клімат, прямі іноземні інвестиції, оцінка інвестиційного клімату, інвестиційні можливості, соціально-економічний розвиток.

Гейко Людмила, Мігелік Марія

ИНВЕСТИЦИОННЫЙ КЛИМАТ ГОРОДА ОДЕССА И ПУТИ ЕГО УЛУЧШЕНИЯ

В статье рассматриваются вопросы определения понятия инвестиционного климата и инвестиционной привлекательности территориальных систем. Проведен анализ динамики объема прямых иностранных и внутренних инвестиций в экономику города Одессы в сравнении с другими городами Украины. Выявлены основные барьеры инвестирования средств как в экономику Одессы, так и Украины в целом. Предлагаются пути улучшения инвестиционной привлекательности г. Одесса, направленные на улучшение экономической, экологической и социальной ситуации в городе.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, инвестиционный климат, прямые иностранные инвестиции, оценка

инвестиционного климата, инвестиционные возможности, социально-экономическое развитие.

Geiko Liudmyla, Migelik Mariia

THE INVESTMENT CLIMATE OF ODESSA CITY AND WAYS OF IMPROVING

The article considered the issues related to the entities and the definitions of investment climate and investment attractiveness of territorial systems. The analysis was carried out of dynamics of the volume of foreign direct investments (FDI) and capital (domestic) investments in the economy of the city of Odessa in comparison with other cities of Ukraine. The main barriers for investment have identified in both Odessa city and Ukraine as a whole. Basic directions to improve an investment attractiveness of Odessa city are offered which are directed at improving the economic, environmental and social situation in the city.

Keywords: investment attractiveness, investment climate, foreign direct investments, investment climate assessment, investment opportunities, social and economic development.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах асоціації з ЄС Україна зацікавлена в залученні якомога більших обсягів іноземних інвестицій та інвестицій вітчизняних інвесторів, скороченні розриву в основних макроекономічних показниках між нашою державою та розвиненими країнами світу, створенні передумов для гідної співпраці з іноземними країнами. Від ефективності здійснення інвестиційної діяльності залежить успіх розвитку економічного, політичного та соціального життя. Саме тому необхідно приділяти особливу увагу питанням покращення інвестиційної привабливості як в країні в цілому, так і в окремих її територіальних системах, вивченню умов створення конкурентоспроможної країни.

Існує багато факторів, які негативно впливають на інвестиційний клімат в Україні. Зокрема, політична нестабільність, погіршення екологічної ситуації, низький рівень трудових відносин, зростання боргових зобов'язань, погіршення показників ефективності

діяльності підприємств та інші. За цих умов питання пошуку шляхів покращення інвестиційної привабливості набувають особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у формуванні теоретико-методологічної суті категорій «інвестиційний потенціал» та «інвестиційний клімат» зробили іноземні та вітчизняні вчені Александер Г., Асаул А., Бланк І.А., Боярко І.М., Гриценко Л.Л., Будкін В.С., Бурцева Т.А., Бэйли Дж., Гальчинський А.С., Гітман Л.Дж. і Джонк М.Д., Гриньова В.М., Завгородній А.Г., Іванов С.В., Калмицький С.П., Нижник О.М., Пересада А.А., Погорелова Т.В. Поручник А.М., Стеченко Д.М., Федоренко В.Г. та інші. Але питання загальнодоступних методик оцінювання та прозорості національних рейтингових агентств щодо оцінювання інвестиційної привабливості територіальних систем не вирішені у повній мірі і потребують подальшого дослідження.

Цілями статті є дослідження методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіонів, аналіз рейтингу інвестиційної привабливості Одеси та факторів, що його визначають, і обґрунтування шляхів покращення інвестиційного клімату в місті Одеса.

Основний матеріал дослідження. У наукових колах і серед підприємців існує багато версій визначення поняття «інвестиційний клімат». Для кращого розуміння суті категорій «інвестиційний потенціал» та «інвестиційний клімат» щоб розподілити компоненти родових значень і згрупувати їх у межах відповідної вибірки визначень суті поняття «інвестиційний клімат», проведено аналіз українських та зарубіжних публікацій. У 13-ти визначеннях інвестиційного клімату (з 37 проаналізованих) автори формулюють його як перелік умов для інвестування в даний регіон чи країну [Пересада А.А., Бланк І.А., Іванов С.В., Завгородній А.Г., Філіпенко А.С., Захарін С.В., Федоренко В.Г., Погорелова Т.В., Мартиненко В.Ф.]. В 11-ти визначеннях [Боярко І.М., Гриценко Л.Л., Стеченко Д.М., Бурцева Т.А., Гриньова В.М., Джерджула В.В., Асаул А.] – як «сукупність чинників/факторів». Іншими термінами, що асоціюються з інвестиційним кліматом, є інтегральна/узагальнююча характеристика, можливість, середовище або атмосфера, ситуація, підсистема, система.

Суперечливий статус поняття «інвестиційна привабливість» значною мірою пояснюється тим, що кожен з учасників процесу інвестування вкладає в інвестиційну привабливість свій зміст та розуміє його по-своєму. Та переважна більшість економістів трактує інвестиційний клімат як узагальнену характеристику сукупності соціальних, економічних, організаційних, правових, політичних, соціокультурних передумов, що зумовлюють привабливість і доцільність інвестування в ту або іншу господарську систему (економіку країни, регіон, корпорацію).

Систематизація існуючих підходів до трактування сутності поняття «інвестиційна привабливість» дозволила виділити два підходи до її оцінювання – з позиції інвестора та з позиції суб'єкта інвестування.

Якщо розглядати територіальну систему (регіон) як суб'єкт інвестування, то при прийнятті рішення щодо інвестування інвестори, зазвичай, враховують: природно-географічний потенціал регіону; трудовий потенціал; виробничий потенціал; інноваційний потенціал регіону; інституційний потенціал; інфраструктурний потенціал; фінансовий потенціал регіону; споживчий потенціал регіону.

Це, на нашу думку, дозволяє визнати їх факторами впливу на інвестиційний клімат регіону.

Прийняття інвестором рішення щодо інвестування в той чи інший регіон потребує порівняльної оцінки їх інвестиційної привабливості з урахуванням зазначених факторів.

Проведене дослідження показало, що в результаті відсутності загальноприйнятого визначення інвестиційної привабливості регіону не існує єдиного підходу до її оцінки.

Узагальнення методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіонів дозволило згрупувати методи, що пропонуються українськими вченими, у такі: метод на основі узагальнюючих статистичних показників, експертний, рейтинговий, метод на підґрунті апарату нечіткої логіки.

Зарубіжні інституції, що застосовують власні методики до аналізу інвестиційної привабливості країн та територій, тобто визначення їх рейтингу, це: Світовий банк (World Bank), Інститут менеджменту (Institute of Management Development), видавництво Institutional Investor, агентство Euromoney, рейтингове агентство

Business Environment Risk Intelligence, інститут Transparency International (визначає індекс сприйняття корупції), рейтингове агентство Moody's Investor Service, рейтингове агентство Political Risk Services, та ін.

Основна відмінність їхніх методик полягає в критеріях вибору чинників, вхідних параметрів, алгоритмі їх групування та кількості груп. Наприклад, агенство Euromoney враховує лише 9 груп показників, а Інститут менеджменту - більше 340. Окрім того ці методики відрізняються за методами обчислення інтегрального показника.

За результатами глобального дослідження конкурентоспроможності 61 країни світу, у 2016 р. Україна посіла 59 місце (у 2015 р. – 60 місце, 2014 р. – 49 місце) [1]. Факторами, які вплинули на погіршення інвестиційного клімату України визначені: політична стабільність, відсутність насильства / тероризму, ефективність уряду.

За даними журналу Institutional Investor, оцінка інвестиційного клімату України включає аналіз ринкових показників протягом останніх 12 місяців, які зменшилися на 34,29%, аналіз політичної траєкторії країни за останні 24 місяці, яка залишається незмінною, і аналіз основної проблеми України – багаторівневої системи корупції [2].

Відповідно до Індексу сприймання корупції за 2015 р., який опублікований Transparency International, Україна займає 130 позицію із 168 країн світу й набрала 27 балів із 100. Як зазначено у [3], такі низькі показники – це ознака пануючого хабарництва, недостатності покарання за корупцію та наявності державних інститутів, які не реагують на потреби громадян.

Якщо розглядати фактори міжнародних інвестицій та державних зокрема, то Україна за даними Euromoney Country Risk (ECR) представляє високий ризик для інвесторів [4]. ECR здійснює оцінювання ризиків країни шляхом опитування, тобто на основі узагальнення думок експертів щодо ризику країн (економічних, політичних і структурних індикаторів ризику), а також оцінки за суб-факторами 15 показників ризику для 186 країн. У 2016 р. жоден з 15 показників ECR експерти не оцінили більше ніж на половину доступних балів. З 2010 р., коли Україна займала 43 місце в світовому

рейтингу, на теперішній час (відповідно до оновленого рейтингу від 28 листопада 2016р.) Україна займає 147-е місце з 186 країн. Їй присвоєний рівень ризику країни – 5 (Tier 5), що означає найвищий ризик дефолту. І цей висновок не відрізняється від результатів дослідження Індексу оцінки кредитоспроможності журналу Institutional Investor [4].

Результати дослідження інвестиційної привабливості України за перше півріччя 2016р., яке проведене Європейською Бізнес Асоціацією, засвідчують що Україна знаходиться на останніх позиціях у міжнародних рейтингах. Експерти оцінили інвестиційний клімат держави на 2,88 балів із 5 максимальних. 78% бізнесменів незадоволені інвестиційним кліматом України та вказують наступні причини такого становища: посилення тиску на бізнес, складне адміністрування податків, недосконала законодавча база, що постійно змінюється, зростаючий рівень корупції на усіх рівнях [5].

Наші відомства, організації часто керуються постановами міжнародних організацій, управляються міжнародними консалтинговими компаніями, аудит і перевірки проводять іноземні консалтингові компанії. Ми повинні створювати свої національні рейтингові агентства та розвивати свій консалтинг. Національні рейтингові агентства повинні користуватися визнанням ділового співтовариства. Якщо вони не будуть визнаними, то вони не будуть враховуватися можливими інвесторами. А це, в свою чергу, обмежить приплив інвестицій, при чому не тільки іноземних, але й наших власних.

Рейтинг інвестиційної привабливості міста Одеси є важливим орієнтиром для інвесторів, ділових партнерів, на підставі якого вони можуть отримати відомості щодо ступеня інвестиційної привабливості, надійності міста, регіону або бізнес-проекту і прийняти рішення про доцільність вкладення капіталу та подальшого продовження відносин.

З метою надання достовірної та повної інформації потенційним інвесторам про рівень кредитного ризику та інвестиційну привабливість Одеси містом забезпечено взаємодію з національними рейтинговими агентствами.

Рейтинг інвестиційної привабливості Одеси та його кредитний рейтинг оцінює Національне рейтингове агентство «IBI-Rating», яке

визначає рейтинги інвестиційної привабливості міст, областей, регіонів, будівельних проектів, бізнес-проектів (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг інвестиційної ефективності і бальна оцінка міст України за підсумками II кварталу 2016 р. [6]

Рівень рейтингу	Місто	Кількість набраних балів за підсумками II кварталу	Місце в рейтингу за підсумками II кварталу 2016р.	Кількість набраних балів за підсумками I кварталу	Зміна місця в рейтингу
Іне А - максимальний (понад 200 балів)	Київ	2	1	2	0
	Вінниця	2	2	1	+13
	Харків	2	3	1	+7
	Житомир	2	4	1	+15
Іне В - високий (від 181 до 200 балів)	Одеса	1	5	1	-1
	Миколаїв	1	6	1	+1
	Львів	1	7	2	-5
Іне С - вище середнього (від 161 до 180 балів)	Івано-Франківськ	1	8	2	-5
	Дніпро	8	8	0	
	Дніпро	1	9	1	-1
	Полтава	1	10	1	+3
Іне D - середній (від 141 до 160 балів)	Тернопіль	1	11	1	-2
	Хмельниць	1	12	1	-7
	Кропивниць	1	13	1	-1
	Запоріжжя	1	14	1	0
Іне Е - нижче середнього (від 121 до 140 балів)	Луцьк	1	15	1	-9
	Черкаси	1	16	1	+6
	Чернівці	1	17	1	0
	Ужгород	1	18	1	-7
	Рівне	1	19	1	-1
Іне F - низький (від 101 до 120 балів)	Херсон	1	20	1	0
	Чернігів	1	21	1	0
	Суми	1	22	1	-6
		0		3	
		1		7	

У таблиці 1 відображено рейтинг інвестиційної ефективності і бальна оцінка міст України, що розроблені рейтинговим агентством «Євро-Рейтинг» за підсумками II кварталу 2016 р. З таблиці видно, що м. Київ займає перше місце у рейтингу як центру України і ділового центру. Вінниця займає друге місце з 2012 р., що обґрунтовується відмінною привабливістю всіх факторів рейтингу. Одеса займає другу ступінь рейтингу та п'яте місце не зважаючи на значення м. Одеса як крупного портового та курортного міста, його місцезнаходження та потенціал розвитку, що свідчить про необхідність розглянути міську політику в інвестиційній сфері.

Рейтингове агентство «IBI-Rating» за результатами 2015 р. повідомило про присвоєння Одесі рейтингу інвестиційної привабливості на рівні «inv A+», тобто висока інвестиційна привабливість. У 2016 р. місту також надано високі позиції в інвестиційних рейтингах привабливості. Так, рейтинговим агентством «IBI-Rating» м. Одеса було визнано містом з високою інвестиційною привабливістю «inv A+», а рейтинговим агентством «Євро-Рейтинг» місту присвоєно високий рівень інвестиційної ефективності «ine B».

За результатами II кварталу 2016 р. місту Одеса рейтинговим агентством «Євро-Рейтинг» оновлено рейтинг на рівні «ineB», що відповідає рівню «високий». Бальна оцінка інвестиційної ефективності м. Одеси за цей період складає 198 балів. За підсумками першого кварталу 2016 р. вона дорівнювала 197 балів [6].

Таким чином, рейтинговим агентством «IBI-Rating» Одесу було визнано містом з високою інвестиційною привабливістю, а рейтинговим агентством «Євро-Рейтинг» місту присвоєно високий рівень інвестиційної ефективності.

Національно уповноважене рейтингове агентство «IBI-Rating» визначає наступні фактори, що обґрунтовують рівень кредитного рейтингу м. Одеси:

а) значення міста, як економічного центру південної частини України;

б) збереження високого рівня соціально-економічного розвитку міста: за результатами I півріччя 2016 р. більшість показників, що характеризують стан економіки міста та ринку праці, перевищували або зростали більшими темпами за середні показники по країні;

в) висока диверсифікація господарського комплексу міста за видами економічної діяльності і основними платниками податків та інших обов'язкових платежів;

г) високий рівень бюджетної забезпеченості міста;

г) збільшення надходжень до місцевого бюджету майже за всіма статтями та зростаючий обсяг профіциту бюджету;

д) низькі показники прямого та помірні показники консолідованого боргового навантаження на дохідну частину бюджету міста;

е) необхідність здійснення значних капітальних вкладень в місцеву інфраструктуру у зв'язку з високим рівнем зношеності основних засобів, в тому числі житлового фонду, об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста;

е) складна економічна ситуація в країні і продовження військового конфлікту в окремих регіонах, що негативно впливає на потенціал зростання і платоспроможності платників податків [6].

У таблиці 2 представлені фактори, що (за даними рейтингового агентства «ІBI-Rating») визначають рівень рейтингу інвестиційної привабливості м. Одеси у III кварталі 2016 р. З табл. 2 видно, що соціально-економічний розвиток міста та певні особливості його географічного розташування обумовлюють значне антропогенне навантаження. Частина цього пов'язана з промисловою спеціалізацією населеного пункту, частина – із значним транспортним вузлом та природними особливостями.

На розвиток економіки м. Одеси вагомий вплив має малий та середній бізнес і підприємництво, на які припадає близько третини випуску продукції і послуг, 14% податкових надходжень до бюджету міста та задіяно 13% наявного населення міста.

Місто має суттєвий внесок у соціально-економічний розвиток Одеського регіону в цілому, за більшістю показників він перевищує 50%. Особливістю міста є те, що в ньому реалізується близько 40% промислової продукції, здійснюється майже 60% капітальних інвестицій та понад 40% прямих іноземних інвестицій, формується понад 60% роздрібного товарообороту області в той час як проживає в місті лише 40% населення області.

Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку м. Одеса у 2012-2016 рр. показує, що після суттєвого скорочення обсягу освоєних

капітальних інвестицій у 2013-2015 рр. у 2016 р. спостерігається їх зростання.

Таблиця 2

Фактори, що впливають на рівень рейтингу інвестиційної привабливості м. Одеси (за даними рейтингового агентства «ІВІ-Rating») [6]

Фактори	Детальна характеристика фактору	Оцінка
Природно-ресурсний потенціал	Вигідне географічне положення та природно-кліматичні умови створюють конкурентні переваги для інвестора.	Відмінна привабливість
Екологічний потенціал	Екологічні проблеми створюють тиск на розвиток окремих видів бізнесу та позначаються на умовах проживання. У випадку посилення, можуть вплинути на реалізацію стратегічних планів розвитку. Місту Одеса, як і в цілому Україні, притаманно лояльне екологічне законодавство та мінімальна кількість обмежень.	Достатня привабливість
Інфраструктурний потенціал	Місту притаманний високий ступінь розвитку інженерно-транспортної інфраструктури зі збереженням суттєвих показників зношеності.	Висока привабливість
Управлінський потенціал та нормативна база	Консолідація гілок місцевої влади, активні дії з покращення інвестиційного клімату за відсутності суттєвих важелів надання пільг інвесторам. Збереження ризиків розхитування суспільно-політичного стану.	Достатня привабливість
Економічна база	Високі показники економічного розвитку за наявності потенціалу для подальшого зростання в ряді секторів економіки; залежність від економічної кон'юнктури. Збереження впливу на інвестиційну активність стадії економічного розвитку України та світу.	Висока привабливість
Фінансова база	Більш високий, ніж у інших містах України, розвиток фінансових інституцій, що дає місту Одеса певні додаткові можливості на фінансовому ринку, помірне боргове навантаження на місцевий бюджет за обмеженості останнього приймати спільну участь в реалізації масштабних інвестиційних проєктів.	Висока привабливість
Соціальна база	Нижчі за середні по країні показники доходів населення. Зменшення наявного населення за рахунок трудової міграції та природного скорочення. Гарна забезпеченість закладами охорони здоров'я, освіти та культури. Наявність об'єктів, які відносяться до історико-культурної спадщини і частина з яких має не лише національне, але й міжнародне бачення.	Достатня привабливість

За січень-вересень 2016 р. підприємствами та організаціями міста за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 5112,8 млн. грн. капітальних інвестицій, що на 60,6% більше відповідного періоду 2015 р. та становить 60,0% від загального обсягу по області.[7]. Головним джерелом фінансування капітальних інвестицій виступали власні кошти підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 67,8% усіх капітальних інвестицій.

У 2016 р. зростання капітальних інвестицій супроводжувалось подальшим зменшенням накопичувального обсягу прямих іноземних інвестицій. За період 2012-2016 рр. обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку м. Одеса зменшився на 27,9% (209,2 млн. дол. США). Зменшення капіталу в цей період також відбулось у зв'язку із перерахунком курсової різниці гривні відносно долара США, в наслідок більш ніж двократної девальвації національної валюти.

Аналіз країн, які здійснюють пряме іноземне інвестування в економіку міста Одеси у 2012–2016 рр. свідчить, що країнами-лідерами завжди були Кіпр (33,8% від загального обсягу прямих інвестицій), Німеччина (10,1%), США (8,8%), Велика Британія (6,4%), Панама (6,4%), Нідерланди (4,7%), Віргінські острови (4,3%), на які припадає 74,5% загального обсягу прямих інвестицій [7].

Аналіз галузевої структури прямих інвестицій у м. Одеса в 2012–2016 рр. показав, що інвестиційно привабливими виявилися підприємства промисловості – 27,2% від загального обсягу прямих інвестицій міста; транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – 20,0%; операцій з нерухомим майном – 19,6%; оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 6,5%; будівництва – 6,4%; професійної, наукової та технічної діяльності – 6,4%; діяльності у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 4,2%; фінансової та страхової діяльності – 3,9% [7].

Істотне зниження щорічного темпу приросту обсягу прямих іноземних інвестицій за період 2012-2016 рр. мало місце в сільському господарстві (на 39,3%), у промисловості (на 9,4%). На транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності зменшення становило 3,9%, а у сфері операції з нерухомим майном – на 11,9%.

Ключовими сферами економіки, куди спрямовуються прямі іноземні інвестиції, є промисловість, транспорт, операції з нерухомим

майном та будівництво, на які в сукупності станом на 01.10.2016 р. припадає 66% загального обсягу прямих іноземних інвестицій. Тільки в будівництво спрямовано близько 40% обсягу внутрішніх капіталовкладень та 7% прямих іноземних інвестицій.

Хоча рейтинг Одеси є достатньо високим у порівнянні з іншими містами України, міській владі необхідно дбати про його утримання та покращення.

Позитивний вплив на рейтинг інвестиційної привабливості м. Одеса матиме вдосконалення нормативної бази та реалізація базових програм розвитку міста, підвищення якості життя населення, рівня доходів населення, стабілізація і поступове покращення екологічної ситуації, модернізація інфраструктури. У той же час негативний вплив на рейтинг інвестиційної привабливості м. Одеса матимуть виявлення скарг з боку інвесторів на діяльність місцевої влади, погіршення показників ефективності діяльності підприємств та скорочення обсягів інвестицій, погіршення екологічної ситуації, подальший знос інфраструктури.

Одним із шляхів покращення інвестиційного клімату в регіонах України є інвестиційна кластеризація. В місті Одеса необхідно створити кластери в тих галузях, які втрачають обсяги інвестицій. Такими мають стати кластери в сільському господарстві, промисловості та транспорті, які будуть зосереджені на інноваціях.

Але, незважаючи на різноманіття згадувань про кластери у державних та регіональних концепціях та стратегіях інноваційного розвитку, на сьогодні лише невелика кількість підприємств в Україні пройшли стадію формальної кластеризації, решта ж кластерів діють неформально, що обумовлено відсутністю нормативного визначення поняття «кластер», його видів, комплексу заходів щодо формування кластерів, недостатня зацікавленість малих та середніх підприємств об'єднуватись у великі виробничі системи.

Слід зазначити, що ґрунтовне дослідження щодо впровадження морегосподарського кластеру в приморських регіонах України проведено О.А. Єрмаковою [8], яка довела доцільність застосування кластерної моделі для розвитку морегосподарського комплексу, що має велике значення для економіки міста Одеси.

Висновки. В результаті проведеного дослідження виявлено, що поновити економічне зростання в Україні та скоротити відставання

від західних сусідів, яке з 2012 р. значно збільшилося, неможливо без іноземних інвестицій.

Основними перешкодами інвестування в Україні в цілому та її регіонах є широко розповсюджена корупція, нестабільна фінансова система, обмеження на рух капіталу та валютне регулювання, високі податкові ставки, складне податкове адміністрування, громіздке та нестабільне законодавство, а також низька купівельна спроможність населення.

Попри намагання влади поліпшити ситуацію шляхом створення відповідного антикорупційного відомства та впровадження нової системи проведення державних закупівель, бізнес так і не відчув радикальних та видимих змін у цьому напрямку.

Одним із шляхів покращення інвестиційного клімату в регіонах України є інвестиційна кластеризація.

Позитивний вплив на рейтинг інвестиційної привабливості м. Одеса матиме вдосконалення нормативної бази та реалізація базових програм розвитку міста, підвищення якості життя населення, рівня реальних доходів населення, стабілізація і поступове покращення екологічної ситуації, модернізація інфраструктури.

Література

1. 5-year evolution of competitiveness [Electronic resource] // Інститут менеджменту IMD World Competitiveness Center. – Mode of access: http://www.imd.org/upload/imd.website/wcc/Overall_ranking_5_years.pdf
2. Видавництво «Інституційний інвестор» – Institutional Investor | International Finance for Global Investors [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.institutionalinvestor.com>
3. Індекс сприйняття корупції інституції Transparency International [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.transparency.org>
4. Видавництво Euromoney [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euromoney.com>
5. Європейська Бізнес Асоціація / Індекс інвестиційної привабливості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eba.com.ua/uk/press-and-media/press-room/indices/investment->

attractiveness-index

6. Рейтингове агентство «ІБІ–Рейтинг» / Рейтинги інвестиційної привабливості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ibi.com.ua/RU/ratings-list/>

7. Про затвердження Програми соціально-економічного та культурного розвитку м. Одеси на 2017 рік: Рішення Одеської міської ради № 1322-VII від 07.12.2016р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://omr.gov.ua/acts/council/91053/>

8. Підвищення конкурентоспроможності приморських регіонів України на основі кластерної моделі: монографія / О.А. Єрмакова. – Одеса: Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України, 2011. – 221 с.

1. 5-year evolution of competitiveness [Electronic resource] // Instytut menedzhmentu IMD World Competitiveness Center. – Mode of access: http://www.imd.org/uupload/imd.website/wcc/Overall_ranking_5_years.pdf

2. Vydavnytstvo «Instytutsiynyy investor» – Institutional Investor | International Finance for Global Investors [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.institutionalinvestor.com>

3. Indeks spryynyattya koruptsiyi instytutsiyi Transparency International [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.transparency.org>

4. Vydavnytstvo Euromoney [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.euromoney.com>

5. Yevropeys'ka Biznes Asotsiatsiya / Indeks investytsiynoyi pryvablyvosti. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://eba.com.ua/uk/press-and-media/press-room/indices/investment-attractiveness-index>

6. Reytynhove ahent-stvo «ІБІ–Reytynh» / Reytynhy investytsiynoyi pryvablyvosti. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://ibi.com.ua/RU/ratings-list/>

7. Pro zatverdzhennya Prohramy sotsial'no-ekonomichnoho ta kul'turnoho rozvytku m. Odesy na 2017 rik: Rishennya Odes'koyi mis'koyi rady # 1322-VII vid 07.12.2016r. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu:

<http://omr.gov.ua/acts/council/91053/>

8. Pidvyshchennya konkurentospromozhnosti prymors'kykh rehioniv Ukrayiny na osnovi klasternoyi modeli: monohrafiya / O.A. Yermakova. – Odesa: Instytut problem rynku ta ekonomiko-ekolohichnykh doslidzhen' NAN Ukrayiny, 2011. – 221 s.

Рецензент: Балджи М. Д., д.е.н., професор, зав. кафедри економіки та планування бізнесу Одеського національного економічного університету

10. 01. 2017

УДК: 331.5; 331.56/.57

Гумбатов Гумбат

ГОСУДАРСТВЕННОЕ СТИМУЛИРОВАНИЕ ЧАСТНЫХ ТРАНСФЕРТОВ КАК ПЕРСПЕКТИВНЫЙ МЕХАНИЗМ ПОВЫШЕНИЯ БЛАГОСОСТОЯНИЯ МАЛОИМУЩЕГО НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ АЗЕРБАЙДЖАН

Проблема повышения благосостояния малоимущего населения рассмотрена в контексте задач социальной модернизации азербайджанского общества. Обоснованы: а) актуальность постановки задачи обеспечения в сжатые сроки повышения благосостояния отдельных специфических групп малоимущего населения Азербайджана, б) выбор самозанятого населения в качестве такой группы и в) необходимость поиска качественно новых подходов к решению поставленной задачи. Представлено авторское видение этих подходов и рекомендации по совершенствованию социальной политики и организации мониторинга бедности в Азербайджане в рамках проекта по укреплению национальной статистической системы.

Ключевые слова: благосостояние, бедность, малоимущее население, самозанятое население, частные трансферты.